

RAMAZAN AYI ÖZELLİKLERİ VE YAPILACAKLAR

Eûzübillahimineşşeytanirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

el-Hamdülillahi rabbi'l-âlemîn alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Vessalâtü vesselâmü alâ seyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne şefî'il-müznibîne muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahibihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ. Emmâ ba'dü:

Aziz ve sevgili müslüman kardeşlerim, sevgili dinleyicilerim!

Allahu Teâlâ hazretleri cümleinizden razı olsun. Bu güzel hayırlı, feyizli ayın rahmetlerinden, nimetlerinden, Allahu Teâlâ hazretlerinin iyi kullarına sunduğu ikramlarından istifade etmeyi Mevlâ cümleliğe nasip ve müyeser eylesin.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Biliyorsunuz, Selmân-ı Fârisî *radıyallahu anh*, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in çok sevdiği bir sahâbi. *Selmânu minnâ ehle'l-beyti*. Ehli beytten saymış Selman *radıyallahu*

anh'ı; "Bizdendir, ehl-i beytimizdendir." buyurmuş. Selman radiyallahu anh diyor ki;

خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ يَوْمٍ
مِنْ شَعْبَانَ فَقَالَ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ أَظَلَّكُمْ شَهْرٌ
عَظِيمٌ، شَهْرٌ مُبَارَكٌ، شَهْرٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ

شَهْرٍ،

جَعَلَ اللَّهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً، وَقِيَامَ لَيْلِهِ تَطَوُّعًا،
مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخَصْلَةٍ مِنَ الْخَيْرِ كَانَ كَمَنْ أَدَّى
فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ، وَمَنْ أَدَّى فَرِيضَةً فِيهِ كَانَ كَمَنْ
أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ،

وَهُوَ شَهْرُ الصَّبْرِ، وَالصَّبْرُ ثَوَابُهُ الْجَنَّةُ،

وَشَهْرُ الْمُوَاسَاةِ، وَشَهْرٌ يُزَادُ فِي رِزْقِ الْمُؤْمِنِ،

مَنْ فَطَرَ فِيهِ صَائِمًا كَانَ لَهُ مَغْفِرَةٌ لِدُنُوبِهِ، وَعِثْقَ
رَقَبَتِهِ مِنَ النَّارِ، وَكَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ
يُنْقَصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْءٌ

" قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَيْسَ كُلُّنَا يَجِدُ مَا يُفْطِرُ

الصَّائِمِ،

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " يُعْطَى اللَّهُ
هَذَا الثَّوَابَ مَنْ فَطَرَ صَائِمًا عَلَى مَذْقَةِ لَبَنٍ أَوْ تَمْرَةٍ
أَوْ شَرِبَةٍ مِنْ مَاءٍ،

وَمَنْ أَشْبَعَ صَائِمًا سَقَاهُ اللَّهُ مِنْ حَوْضِي شَرِبَةً لَا
يَظْمَأُ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ،

وَهُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ، وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ، وَآخِرُهُ عِثْقٌ

مِنَ النَّارِ

مَنْ خَفَّفَ عَنِ مَمْلُوكِهِ فِيهِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَأَعْتَقَهُ مِنْ

النَّارِ

" زَادَ هَمَامٌ فِي رِوَايَتِهِ: "

فَاسْتَكْثَرُوا فِيهِ مِنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ، خَصَلَتَانِ تَرْضُونَ
بِهَا رَبَّكُمْ، وَخَصَلَتَانِ لَا غِنَى لَكُمْ عَنْهُمَا، فَأَمَّا
الْخَصَلَتَانِ اللَّتَانِ تَرْضُونَ بِهَا رَبَّكُمْ: فَشَهَادَةُ أَنْ لَا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَتَسْتَغْفِرُونَ، وَأَمَّا اللَّتَانِ لَا غِنَى لَكُمْ
عَنْهُمَا فَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الْجَنَّةَ، وَتَعُوذُونَ بِهِ مِنَ النَّارِ "

Hatabenâ Resûllullah sallallahu aleyhi ve sellem fi-âhiri yevmin min şâbâne. "Şaban'ın son gününde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz bize hutbe îrâd eyledi."

Yani çıktı minbere, bizlere bir konuşma yaptı diyor ve şöyle buyurduğunu naklediyor:

Yâ eyyühe'n-nâs. "Ey insanlar!" *Kad ezal- leküm şehrun azîmün şehrun mübârekün şehrun fîhi leyletün hayrun min elfi şehrin.* "Size bir büyük, azametli, muazzam ayın gölgesi geldi. Sizi gölgeledi, gölgesi üzerinize düştü."

Çünkü Şaban'ın son gününde, henüz daha Ramazan [girmemiş,] yarın girecek, onun için

öyle buyurmuş. Gölgesi düştü, yani kendisi geliyor mânasına.

Şehrun mübârekün. “Mübarek bir ay.”
Şehrun fîhi leyletün hayrun min elfi şehrin.
“Öyle bir ay ki içinde bin aydan daha hayırlı bir gecenin olduğu ay.”

Bin aydan daha hayırlı gece biliyorsunuz; Kadir Gecesi'dir. O Kadir Gecesi, Ramazan'ın içine konulmuş ve biraz da saklanmıştı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz;

“Kadir Gecesi'ni Ramazan'ın son on gününde arayın.” buyurmuş.

“Tek günlerde arayın.” buyurmuş.

Ama bütün bunlar biraz tabii müphem şeyler. Çünkü bazen Ramazan'ın başlangıcında bir gün kayması olabiliyor. Onun için Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, Ramazan'ın son on gününde eve bile gitmez, camide ibadetle meşgul olur, o Ramazan'ın o mübarek Kadir Gecesi'ni yakalayıp ondan istifade etmek için... Bizim de tabii o sünnet-i seniyyeye uygun hareket etmemiz icap ediyor.

a. Peygamber Efendimizin s.a.s. Üç Aylardaki Halleri

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Biliyorsunuz, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Allah'ın Resûlü, habîbi, yani en sevgili kulu. *Seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn*. “Bütün insanların, geçmişlerin ve geleceklerin en asaletlisi, en soylusu ve server-i enbiyâ.” Bütün peygamberlerin de en mertebesi yüksek olanı, Makâm-ı Mahmûd'un sahibi. Her hali güzel; bütün ömrü güzel, her saniyesi güzel, her huyu güzel, her sözü güzel, her hadisi güzel...

Fakat Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz üç aylar geldiği zaman kendisini daha fazla bir ibadete verirdi.. Zaten her ânı ibadet olduğu halde güzel ibadet âlemine kendisini daha da daldırırdı. Tabii bu bizim için bir önemli bir müşehadedir, bizler için ibrettir.

Şaban ayı geldiği zaman Peygamber Efendimiz Şaban ayında bütün diğer aylardan daha fazla oruç tutardı.

Biliyorsunuz [Receb ayı] Ramazan'dan iki ay önceki ay, [başında] Regâib Kandili var.

Regâib Kandili ile müslümanlar mübarek bir ayın geldiğini anlıyorlar, farketmiş oluyorlar. Allah'ın büyük ikramlarına mazhar olunuyor o gecede. Receb ayınının 27'sinde Mirâc'a çıkmış Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz. Mirac gibi başka hiçbir beşere hâl-i hayatında nasip olmamış olan, Allahu Teâlâ hazretlerinin divanına kabul olmak, aşikâre Allahu Teâlâ hazretlerini görmek nimeti, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'e Receb ayında nasip olmuş.

Ondan sonra Peygamber Efendimiz tabii Şaban ayında [da] ibadetlerini, oruçlarını devam ettirirdi.

Biliyorsunuz, Şaban'ın ortasında da Berâet Gecesi var, Berat Kandili var. Onu da yaşadık, geçtik ve Ramazan ayına geldik ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz işte Şaban ayının sonunda Ramazan ayını anlatırken Selman *radıyallahu anh*'ın bize rivayet ettiği hadîs-i şerîfi okuyorum:

Böyle ilk önce ayın mübarek bir ay olduğunu, çok muazzam, çok hürmetli, çok ulu bir

ay olduğunu mübarek sözleriyle beyan ediyorlar.

İlk bize söyledikleri; “İçinde bin aydan daha önemli bir gecenin saklı olduğu ay.” demesi. Tabii bu bizim için önemlidir. Kadir Gecesi Ramazan’ın içinde saklı olduğu için biz bütün geceleri Kadir Gecesi bilerek geçirmeliyiz.

Zaten büyüklerimizin nasihatı bize nedir?

Halkımızın arasında atasözüdür; “Her geceni Kadir, her karşılaştığın, gördüğün insanı Hızır bil.” demişler. Hani fakirdir, hırpani kıklıdır, yoksul görünüşlüdür, saçı sakalı birbirine karışmıştır... diye karşındaki insanı hor görme, belki Hızır *aleyhisselam*’dır; geceni gafil geçirme, belki Kadir Gecesi’dir, diye, her gecesini Kadir Gecesi gibi bilip ihyâ etmeyi tavsiye etmiş büyüklerimiz.

[Bu hadîs-i şerîfte] Efendimiz’in Ramazan’ı anlatırken ilk işaret ettiği nokta bu: Kadir Gecesi.

O halde biz de Kadir Gecesi'ni zihnimizde en önemli mesele olarak tutalım. Şimdiden niyet ediyoruz ki;

“Allah nasip eder de Ramazan'ın son aşrî ahîrine, en son on gününe sıhhat afiyetle ulaşarsak, inşaallah ben de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in yaptığı gibi itikâfa çekileceğim. Camiye gideceğim, gece de camide yatacağım kalkacağım. İlmihal kitaplarını okurum, itikâfın âdâbını öğrenirim. Sünnet-i müekkeke'dir. Bir beldede, bir köyde hiç kimse bu itikâfı yapmazsa herkes sorumlu oluyor. Binâenaleyh ben bunu bu ay yapacağım.” deyip o Kadir Gecesi'ni yakalamayı bir kere azmedelim, isteyelim.

Çünkü Allahu Teâlâ hazretlerinin bir vaadi var. Allahu Teâlâ hazretleri kullara: “Ne isterseniz isteyin, istediğinizi vereceğim.” buyuruyor. Peygamber Efendimiz nakleyemiştir; “Cenneti isteyeneye cenneti vereceğim.” buyuruyor. Binâenaleyh istemek lazım. Yani insanın içinden, kuvvetli bir tarzda istemesi, niyet etmesi lazım.

Hatta biliyorsunuz, hadîs-i şerîflerde geçiyor. Bir insan şehitliği de isteyecek; “Yâ Rabbi! Senin yolunda şehit olayım, canımı da vereyim.” diyecek. “Kalbinde şehit olma arzusu olmadan ölen bir insan da münafıklıktan bir çeşit üzerine ölmüş olur.” deniliyor.

Canını vermeyi isteyecek ama belki savaş olmaz, belki şehit olmaz; belki sıcak yatağında, döşeginde ölür?

E, olsun.

“Cân-ı gönülden şehit olmayı isteyen bir insan sıcak yatağında, rahat bir şekilde ölse bile Allah onu şehitlerin mertebesine ulaştırır.” buyuruyor hadîs-i şerîflerde Peygamber Efendimiz.

Demek ki niyet önemli. O halde biz de bir kere;

“Yâ Rabbi! İnşallah bu sene Kadir Gecesi’ni yakalamaya gayret edeceğim. Ramazan’ın son on gününde itikâfa gireceğim.” diyelim.

Biz önceden hatırlatıyoruz ya sizlere bazı şeyleri. İkaz ediyoruz, hatırlatıyoruz kardeşlerimiz kaçırmalarını diye. Üç ayları da önceden ikaz ettik. Üç ayların başından; “Aman! Şâbân’a, Ramazan’a dikkat!” diye söylemiştik. Biz de şimdiden söylüyoruz.

Bir şey daha söyleyeyim. Biliyor musunuz, [tamam] Kurban Bayramı’nda kurban kesiyoruz. Zengin olanlar gidiyorlar, kıvrım kıvrım boynuzlu, sürmeli gözlü, şöyle güzel bir koç seçip kurban etmeye çalışıyor.

Allah kabul etsin.

Kurban gelince kurban da keseceğiz inşaallah diyelim. Ona da önceden niyet edelim. Güzel şeylere önceden niyet etmek âdetimiz olsun.

Ama Ramazan Bayramı’nda kurban kesmek... Kurban Bayramı’nda kurbanı herkes kesiyor tamam, o vacib ama Ramazan Bayramı’nda [da] kurban kesmek... Bunu da şimdiden hatırlatıyorum. Bakın Ramazan’ın daha ikisindeyiz.

Ramazan Bayram'ında kurban kesmek de çok sevaptır, 700 misli sevabı var. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir hadîs-i şerîfnde 700 misli sevaplı dört şeyi saymış:

“Bir; insanın Allah yolunda harcamaları 700 mislidir. İki; insanın annesine babasına iyilik olsun diye yaptığı harcamaları; yiyimine giyimine, kirasına harcamalar 700 mislidir.”

Allah yoluna; cihada, hacca, umreye 700 misli, bir. Anne ve babaya harcamalar 700 misli, iki.

Sonra?

“Ailesine harcamalar 700 misli.”

Bu da ne kadar güzel! İslâm aile muhabbetine ne kadar önem veriyor! İnsan filesini dolduracak; “Çoluk çocuğum, kuzucuklarım yesin içsinler.” diye evine götürecek, evde bir tatlılık olacak. Çocukların gözü doycak; komşunun elmasına el uzatmayacaklar, başkasının elindekine göz dikmeyecekler. Evde herşey var, gözleri tok olacak.

Demek ki eve de harcama 700 misli.

Allah yoluna harcama 700 misli, anne babaya harcama 700 misli, eve, çoluk çocuğuna harcama 700 misli sevaplı.

Dördüncüsü neydi o hadîs-i şerîfte?

Dördüncüsü de, “Ramazan Bayramı’nda bir kurban kesmek.”

Neden?

Ramazan Bayramı’nda bayram günüdür.

Kurbanı kestiniz mi siz ne olur?

Evde bir bereket olur.

Sadece Türkiye’yi düşünmeyin, sadece bu zamanı düşünmeyin. İslâm bütün çağlar ve zamanlar için olan bir din. Yani çölü düşünün, köyü düşünün, kasabın olmadığı yeri düşünün, süpermarketin olmadığı yeri düşünün, muhtelif pozisyonları düşünün...

Evde bir kurban kesilmişse ne olur?

Bereket olur, muhabbet olur, şenlik olur. Misafirler daha rahat ağırlanır; “Buyrun, oturun, yiyin; yemeğe kalın.” denir vesaire.

Demek ki bunu da hatırlatmış oluyoruz.

Bu konuşmamızda ileriye dönük iki şey hatırlattık:

Ramazan'ın son on gününde aman itikâfa girin! Şu Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfindeki ilk nokta olarak bastıra bastıra söylediği Kadir Gecesi'ni yakalamak nasip olsun cümlemize, cümlenize. Son on günü itikâfa girin. Sonra, bayram günü de Allah'ın izniyle, Allah size bir zenginlik vermişse, bir güzel koç, bir güzel kurban kesin. Oradan da 700 misli sevap alın.

Başımızın tacı o sahabe-i celîl Selman *radıyallahu anh* Efendimiz Peygamber Efendimiz'in sözlerinden ne rivayet etmiş, dönelim ona;

“Peygamber Efendimiz bize Şaban'ın son gününde hutbe îrâd etti, çıktı hutbeye şu sözleri söyledi.” diyor. İlk önce Ramazan'ın muazzam, ulu, azametli bir ay olduğunu söylemiş, bir. Mübarek bir ay olduğunu söylemiş, iki. İçinde Kadir Gecesi olan bir ay olduğunu söylemiş, üç. Bunlar önemli.

Devam edelim;

جَعَلَ اللهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً، وَقِيَامَ لَيْلِهِ تَطَوُّعًا

Ce'alellahu siyânehû farîdaten ve kıyâme leylihî tatavvu'an. Bir cümle daha. “Allah bu Ramazan ayının içinde gündüzleri oruç tutmayı farîza kılmıştır, farz kılmıştır.” Tamam. *Ve kıyâme leylihî [tatavvu'an].* “Geceleyin de kalkıp namaz kılmayı da *tatavvû* kılmıştır.”

Tatavvû ne demek?

“Sevap kazanmak için farz olmadığı halde yapılan güzel ibadetler” demek.

Biz ne yapıyoruz?

Orucu tutuyoruz da *tatavvû* olan gece namaz kılmayı yapıyor muyuz?

Yapıyoruz, yaptık. Yaparak geldik buraya.

Ne yaptık?

Yatsı namazının arkasından teravih namazı kıldık. İşte o gecenin *tatavvû* olarak kılınmış bir namazıdır, başka zamanlarda yok. Ramazan'da Efendimiz'in sünneti olarak tera-

vih namazını nasıl aşk ile şevk ile kılıyoruz. El-hamdülillah Yenicami’de biz içerde yer bulamadık. Sünneti avluda kıldık da sonradan içeriye girdik. O bakımdan Denizlili kardeşlerimi de tebrik ediyorum.

Allah razı olsun.

Camilerin insanlara yetmemesi, cemaatin sokağa taşması İslâm’ın bereketini gösteriyor. Elhamdülillah gençlerin, pırılıpırıl yeni nesillerin İslâm’ın güzelliğini anladığını ve onu yaşadığını, sevdiğini, benimsediğini gösteriyor.

Tebrik ederiz ve devamını dileriz. Ziyadeleşmesini dileriz.

Evet, [bir cümle daha;]

b. Ramazan’da Yapılan Bir Farzın Sevabı

مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخَصْلَةٍ مِنَ الْخَيْرِ أَوْ أَدَّى فَرِيضَةً
كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ،

Men takarrabe fihi bi-hasletin mine’l-hayri ev eddâ farîdaten kâne kemen eddâ seb’îne farîdaten fîmâ sivâhü. “Kim bu ay içinde, Ramazan ayı içinde hayırdan herhangi

bir çeşidiyle, bir çeşit bir hayırla bir hayır yaparsa, Allah'a bir yakınlık sağlayacak bir güzel jest, bir ibadet, bir hayır yaparsa, yahut da üzerine fariza olan bir şeyi bu Ramazan ayı içinde yaparsa...”

Mesela zekât. Biliyorsunuz zekâtın ille şu ayda olacak diye mecburiyeti yoktur ama Ramazan ayında yaparsa, mesela o bir fariza, Ramazan ayında zekatını öderse...

Ne olur?

“Yani bir hayır yaparsa veya bir farizayı Ramazan ayına denk getirip yaparsa...”

Şimdi mesela Ramazan ayında umreye gidersen bir insan ne olur?

Çok sevap olur. Öteki aylardan daha fazla sevap olur.

Burada ne buyuruyor?

“Kim hayırlardan bir hayır yapar ya da bir farizayı Ramazan ayı içine denk getirirse.” buyuruyor Peygamber Efendimiz. *Kâne kemen eddâ seb'îne farîdaten fîmâ sivâhü.* “Bu ayın dışında yapmış olduğu 70 fariza eda etmiş gibi olur.”

Yani bunun dışında 70 fariza eda etmiş olsa, bu ayda bir fariza eda etmiş olsa, ikisi birbirine denk oluyor. Bu da bu ayın bereketindedir.

Tabii ben [bu uzun] hadîs-i şerîfi takip ettiğim için Ramazan ile ilgili giriş mahiyetinde başka hadîs-i şerîfleri söylemedim. [Diğer başka hadîs-i şerîflerde de bildirildiğine göre;]

Allahu Teâlâ hazretleri Ramazan ayına cenneti, gökleri, yeri, mânevî atmosferi hazırlıyor. Cennetin kapıları açılıyor, gökyüzü bezeniyor. Cennetin kapıları mü'minlere açılıyor, cehennem kapıları kapanıyor ve Cebrail *aleyhisselam*'a Allahu Teâlâ hazretleri emrediyor: "Git, şeytanların azılılarını, başkanlarını zincirlere bağla, denizlere at!" buyuruyor. Hadîs-i şerîf var bu konuda. Yani şeytanların gücü, takati kırılıyor, elleri ayakları bağlanıyor, insanları azdırma faaliyetleri azalıyor. Bu da [güzel] bir şeydir, yani kötülüğün yapılması Allah tarafından azaltılıyor, şeytanların çalışma imkanları zincirlere bağlanmak suretiyle daraltılmış oluyor. Bu da güzel bir şey! Göğün

bezenmesi, cennetin süslenmesi, cennet kapılarının açılması... Bunların hepsi güzel şeyler.

Bu ay önemli olduğu için oluyor ve bu ayın içinde insan bir hayır yaparsa, bir fariza yaparsa da başka zaman yaptığından 70 kat fazla oluyor.

Yani ne demek?

“Koşturun koşturabildiğiniz kadar hayır yapmaya!” demek.

Yani insanın ağız tatlanıyor ve azmi artıyor hayırlar yapmaya değil mi?

وَهُوَ شَهْرُ الصَّبْرِ، وَالصَّبْرُ ثَوَابُهُ الْجَنَّةُ

Ve hüve şehri's-sabri. “Bu Ramazan, sabır ayıdır.”

Evet, Ramazan'da Allahu Teâlâ hazretleri bize, bizim için helal olan bazı şeyleri yapmayın diye sabır emretmiş;

“Su içmeyin!”, “Yemek yemeyin!”, “Şunu yapmayın, bunu yapmayın!..”

Başüstüne diyoruz, yapmıyoruz. Susasak da yapmıyoruz, [su içmıyoruz.] Gerçi şimdi kışın, bu ara kışa geldi Ramazan. Oruç zamanı kısa, kolay tutuyoruz ama yaz geldiği zamanlar da var. Uzun saatler, böyle hem de harman zamanı, buğdayları biçip harman yaparken de dedelerimiz oruçları tutmuşlar yine. Ağızları kurusa [da] dudakları çatlasa da sabretmişler. Sabır ayı...

Bir de dünya biliyorsunuz yuvarlak. Allah nasip etti, kardeşlerimiz bizi Avustralya'ya çağırdı. Bir ay önce oradaydık, Avustralya'da yaz. Burada kış Avustralya'da yaz, burada siz orucu kısa tutuyorsunuz çünkü kış gündüzleri kısadır ama Avustralya'da kardeşlerimiz uzun tutuyorlar. Çünkü yaz gündüzleri uzun, orada uzun oruç tutuyorlar. Dünyanın her yeri farklı olabiliyor.

Evet, neticede az da çok da olsa sabahtan itibaren bir sabır idmanı, egzersizi yapıyoruz. Sabredebilsek ne mutlu! Sabrediyoruz; su içmıyoruz, yemek yemiyoruz da ben[im] 'sabredebilsek' dediğim şu; [oruç tutarken] kızma-

mak da var. Yani çocuğuna kızmayacaksın, hanımına kızmayacaksın, komşuna kızmayacaksın, yumuşak olacaksın, halim selim olacaksın... Başka şeylere de sabredeceksin; harama bakmayacaksın, dilini tutacaksın, gözünü çevireceksin filan. Sabır. Tamam.

“Sabır.” *Ve’s-sabru sevâbühü’l-cennete.* “Sabrın sevabı, mukabili, karşılığı da cennettir.”

Sabır önemli bir şey.

Yani insan biraz zorlanıyor sabretmek için; dişini sıkıyor, zorlanıyor, kızarıyor filan ama sabrettiği zaman nedir?

Ve’s-sabru sevâbühü’l-cennete. “Sabrın sevabı da cennet oluyor.”

O bakımdan Peygamber Efendimiz bu cümlesiyle, iyi sabrederseniz, orucu iyi tutarsanız cenneti hatırlatıyor, cenneti vaad etmiş oluyor.

Sonra [daha nedir bu ay?]

وَشَهْرُ الْمُوَأْسَاةِ، وَشَهْرٌ يَزْدَادُ فِيهِ فِي رِزْقِ الْمُؤْمِنِ

Ve şehru'l-muvâsâti ve şehrun yezdâdü fîhi fî rızkı'l-mü'mini. “Bu ay şehr-u muvâsât [ayıdır].”

Muvâsât demek; birisine malî bakımdan, aynî bakımdan eşya, yiyecek içecek vesaire bakımından yardım etme ayı diyor.

Evet, ne yapacağız?

Muhterem kardeşlerim!

Ayıracağız üç beş milyon lira, gireceğiz çarşıya, pazara; yarım kilo peynir, üç kilo pirinç, beş kilo patates, şu kadar soğan, bu kadar bilmem ne... kutuya doldurtacağız. Götüreceğiz mahallemizden, köyümüzden tanıdığımız bir fakirin hanesine, tık tık kapısını vuracağız; “Buyur bunları ye!” diyeceğiz.

İşte bu ne oldu?

Malî bir destek oldu ona. Yani mâlen, nakit ve yiyecek içecek olarak, aynî olarak ona bir yardım etmiş olduk.

İşte Ramazan böyle yardımlaşma ayıdır. Mü'min mü'mini gözetecek, yoksulları sevindirecek, gönlünü alacak. Onların da biraz nimet içinde rahatlamasını sağlayacak.

Sonra?

Ve şehrun yezdâdü fîhi fî rızkı'l-mü'mini.

“Bu ayda Allah mü'minin rızkını arttırıyor.”

Hakikaten kendi kendinize, kendi hane-nizdeki umumi grafiği bir çizin bakalım; 11 ayın böyle yeme-içme, sofrası grafiğini, bir de 12. ay Ramazan'ın durumunu. Ramazan'da grafik değişiyor derhal.

Neden?

İşte Efendimiz'in bildirdiği bu hikmetten dolayı.

Mü'minin rızkı Ramazan'da arttırılıyor.

Sofra?

Sofrada çeşit çeşit rızıklar tabii...

Hocamız, cennet mekân Mehmed Zahid Efendi, güzel bir söz söylediler mütebessim gül çehresiyle. Derdi ki;

“Rızık, insanın boğazından geçendir, yoksa kasasında duran değil.”

Hani peyniri kavonuz içine koysan, dışını yalasan, reçelin dışını yalasan bir şey yok. Rızık, insanın boğazından geçendir. Binâenaleyh

Ramazan'da bal gibi işte görüyoruz, çeşit çeşit nimetler sofranın üstünde, saymak istesek parmaklarımız yetmiyor. El parmaklarımız biter, ayak parmaklarımız biter, bir sürü nimetler...

İşte nedir?

“Mü'minin rızkı arttırılıyor.” diyor Peygamber Efendimiz, bu onun tezahürüdür.

Sadaka Resûlullah. “Resûlullah doğru buyurmuş.”

مَنْ فَطَّرَ فِيهِ صَائِمًا كَانَ مَغْفِرَةً لِدُنُوبِهِ، وَعُتِقَ
رَقَبَتُهُ مِنَ النَّارِ وَكَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ
يُنْقَصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْءٌ

Fe-men fattara fîhi sâimen kâne mağfiraten li-zunûbihî. “Kim bu ayda bir oruçluyu iftar ettirir, yani akşamleyin yemek yedirtirse kendi günahlarının mağfired edilmesine sebep olur bu.”

O halde bir de bu tarafı var işin.

Ne yapacağız?

Soframız açık olacak; “Buyrun, bizde iftar edelim.” diyeceğiz, insanlara yemek yedireceğiz...

Ve utika rakabetühû mine'n-nâri. Evet, “Böyle yemek yediren kimsenin boynu da cehennemden âzat olurmuş.” *Ve kâne lehû mislü ecrihî.* “İftar ettirdiği kimsenin orucu ne sevaplıysa, yani o ne sevap kazandıysa, o iftar ikramını yaptığı kimsenin ecrinin bir misli de iftar ettirene verilir.” *Min ğayri en yunkasa min ecrihî şey'ün.* “O oruçlu misafirin sevabından hiçbir şey eksilmeden ev sahibine de onun ecrinin bir misli verilir.” diyor Peygamber Efendimiz.

Bu da işte çok önemli. Yani evimize iftara oruçluları çağırarak ve onlara yemek yedirmek önemli. Çünkü onların ecrinin bir mislini alıyoruz.

Sevgili kardeşlerim!

Şimdi sıkı durun, hadîs-i şerîfin devamında bir müjde daha geliyor;

قَالُوا لَيْسَ كُلُّنَا يَجِدُ مَا يُفْطِرُ الصَّائِمَ

Kalû leyse küllünâ yecidü mâ yüftiru's-sâime.

Tabii sahâbe-i kirâm çok sıkıntılar çektiler o zamanda. Demişler ki;

“Hepimiz oruçluya iftar ettirecek, sofrakuracak durumda değiliz.”

“Böyle yiyeceğimiz içeceğimiz yok ki evde nasıl iftar ettirebilirim? Bu durumda olmayanlar ne olacak?” diye sormuşlar Peygamber *salallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'e. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki;

قَالَ يُعْطَى اللَّهُ هَذَا الثَّوَابَ لِمَنْ أَفْطَرَ صَائِمًا عَلَيَّ
تَمْرَةً أَوْ شُرْبَةَ مَاءٍ أَوْ مَذَقَةَ لَبَنٍ

Kâle yu'tillahü hâze's-sevâbe li-men eftara sâimen alâ temretin ev şurbete mâin ev mezekate lebenin.

Yani bir oruçluyu sofranıza çağıracaksınız, ziyafet çekeceksiniz, yedirip içireceksiniz. Tamam.

“Bu sevabı Allahu Teâlâ hazretleri bir oruçluya bir hurma ikram edene veyahut bir

içim su verene veyahut şöyle birazcık sağılmış bir süt, -o zaman develeri var koyunları var ya hani- sağılmış bir süttten bir içim süt verene de Allah bu sevabı verir.”

Yani o kadar zengin olmasa bile oruçluya böyle bir şey verdiğin zaman; bir içim su, birazcık süt veyahut bir tanecik hurma bile olsa o sevabı veriyor. Onun için az demeden iftar ettirmeye koşturmak lazım. Hatta yanında insan biraz sarılı hurma filan bulundursa galiba kârlı olur. Camide namaz kılarken veya yolda giderken bazen insan yetişemiyor; trafik oluyor, kalabalık oluyor, bir yere gidiyorsunuz.Yanınızda bulunsun, ikram edersiniz.

Biz geçen akşam yoldaydık. İzmir’e gireceğiz, iftar vakti geldi. Henüz daha eve ulaşmamışız. Ben bizimkilere ev halkına dedim ki; “Haydi bakalım çıkartın, bize birşeyler ikram edin, sevapları kazanın.” dedim. Onlar da arkadan biraz bir şeyler verdiler, yedik. Herhalde bu vaade göre, bu hadîs-i şerîfteki vaade göre bizim sevabımızdan bir şey eksilmeden onlar da sevap almış oldular.

وَهُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ، وَوَسَطُهُ مَغْفِرَةٌ، وَآخِرُهُ عِتْقٌ

مِنَ النَّارِ

Ve hüve şehrün evveluhû rahmetün ve vasatuhû mağfiretün ve âhiruhû itkun mine'n-nâri.

Evet, bu Ramazan için Peygamber Efendimiz buyurmuş ki; “Bu öyle bir aydır ki bu ayın evveli rahmettir.”

Yani insan rahmete giriyor. Şimdi biz Allah'ın rahmeti içinde yüzüyoruz elhamdülillah.

Ve vasatuhû mağfiretün. “Ortası, kulun günahlarınının mağfiret olunmasıdır.”

Suçluyuz, günahkârız, yüzümüz kara, mazimiz karanlık, eksiğimiz kusurumuz çoktur ama işte ayın ortasında, oruç tuta tuta tuta... Allah günahları mağfiret ediyor.

Ve âhiruhû itkun mine'n-nâri. “Ramazan'ın sonu da cehennemden azatlıktır.”

“Haydi ey kulum! Sen Ramazan’ı tuttun. Ben seni affeyledim, mağfiret eyledim. Cehenneme de atmayacağım. Haydi bakalım âzat oldun!” diyecek Allahu Teâlâ hazretleri Ramazan’ı güzel tutanlara.

Allah bizi cehennemden âzat ettiği bu bahtiyarlardan eylesin.

c. Ramazan’da Yöneticilerin, Patronların Çalışanlara Tavrı

فَمَنْ خَفَّفَ عَنْ مَمْلُوكِهِ فِيهِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَأَعْتَقَهُ مِنَ

النَّارِ

Fe-men haffefe an memlûkihî fîhi ğaferrallahu lehû ve a’takahû mine’n-nâri.

Biliyorsunuz harplerde eskiden esirler filan alınıyordu. Köle oluyordu, onlar çalıştırılıyordu, yani o [zaman] köleler vardı. Peygamber Efendimiz diyor ki;

“Kim kölesine bu ayda biraz işi hafif buyurursa, çok iş yüklemese.”

Tabii kölesi de müslüman oluyordu, kölelerin bir kısmı müslüman oluyordu. Müslüman ama köle köledir yine, çalışacak.

“Kölesine kim işi hafif buyurursa, hafifletirse Allah onu, yani kölenin efendisini mağfirret eder.” *Ve a'takahû mine'n-nâri.* “Onu cehennemden âzat eder.”

فَاسْتَكْثَرُوا فِيهِ مِنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ، خَصَلْتَانِ يُرْضُونَ
بِهَا رَبَّهُمْ، وَخَصَلْتَانِ لَا غِنَى لَكُمْ عَنْهُمَا،

Festeksirû fîhi min erba'i hisâlin. “Bu Ramazan ayında dört işi çok yapın” buyuruyor Peygamber Efendimiz. Dört iş;

Hasletâni yurdûne bihâ rabbeküm. “Bu dört işin iki tanesi ile Rabbinizin rızasını kazanacaksınız, Rabbinizi sizden razı edebileceksiniz.” *Ve hasletâni lâ ğınâ leküm anhümâ.* “Öteki iki tane iş de sizin vazgeçemeyeceğiniz, mecbur olduğunuz, muhtaç olduğunuz, elde etmek zorunda olduğunuz şeylerdir.”

Dört şeyi çok yapın diyor.

Neymiş onlar?

فَأَمَّا الْخَصَلَتَانِ اللَّتَانِ تَرْضُونَ بِهِمَا رَبَّكُمْ: فَشَهَادَةٌ
أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَتَسْتَغْفِرُونَ،

Fe-emme'l-hasletâni'lletâni turdûne bi-himâ rabbeküm.

Rabbinizi razı edeceğiniz, Rabbinizin rızasına ereceğiniz iki iş nedir?

Fe-şehâdetü en lâ ilâhe illallah. “Eşhedü en lâ ilâhe illallah” demektir.”

Bu çok önemli bir söz: “Ben şahidim, şahitlik ederim; bilirim, bildiririm ki Allahu Teâlâ hazretlerinin şerîki, nazîri yoktur, tektir.” *Ve testağfirûnehû.* “İkincisi de istiğfar etmek.”

Demek ki bu Ramazan ayında ne yapacağız?

Lâ ilâhe illallah'ı, *eşhedü en lâ ilâhe illallah*'ı çok söyleyeceğiz, bir. *Ve estağfirullah*'ı çok söyleyeceğiz. *Estağfirullah el-azîm ve etûbu ileyh* de diyebilirsiniz.

Görüyorsunuz Ramazan [çok değerli bir ay...] Ben eskiden mecmualarda yazıyordum,

bir başlıkta hatırlıyorum; “Ramazan tasavvuf ayıdır.” demiştim. Nasıl Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz tasavvufu emrediyor, görüyorsunuz: Ramazan'da çok *lâ ilâhe illallah* diyeceksiniz ve *estağfirullah* diyeceksiniz.

“Bununla Rabbinizi razı edersiniz.” diyor.

Bakın! Rabbimiz ne kadar lütufkar ki biz *lâ ilâhe illallah* diyoruz O razı oluyor. Biz *estağfirullah*, “Beni affet yâ Rabbi!” diyoruz, *estağfirullah* diyoruz Rabbimiz razı oluyor.

Ne kadar, ne kadar güzel bir dinimiz var elhamdülillah!

Muhterem kardeşlerim!

Bu iki tanesini çok söyleyin; biraz sıkı, sağlam derviş olun.

وَأَمَّا اللَّتَانِ لَا غِنَى لَكُمْ عَنْهُمَا فَتَسْأَلُونَ اللَّهَ
الْجَنَّةَ، وَتَتَعَوَّذُونَ بِهِ مِنَ النَّارِ

Ve emme'l-letâni lâ ğinâ lekum anhümâ.
“Kendisinden müstağni kalamayacağınız öteki iki iş.” Dört işin öteki iki tanesi: *Fe-*

tes'elûna'llâhe'l-cennete ve tete'âvezûne bihî mine'n-nâri. “Allah’tan cennetini istemenizdir ve cehennemden Allah’a sığınmanızdır.”

Tamam, bunu da yaparız; “Yâ Rabbi! Bizi cennetine dahil eyle. Yâ Rabbi! Bizi cehennemden âzat eyle.” diye de çok diyeceğiz.

وَمَنْ أَشْبَعَ فِيهِ صَائِمًا سَقَاهُ اللَّهُ مِنْ حَوْضِي شُرْبَةً لَا
يَظْمَأُ بَعْدَهَا أَبَدًا

Ve men eşbe'a fîhi sâimen. “Kim bu Ramazan’da bir oruçluyu doyurursa.” diye devam etmiş Peygamber Efendimiz.

“Kim bir oruçluyu doyurursa.” *Sakâhullahu Teâlâ min havdî şurbeten lâ yezmau ba'dehû ebeden.*

“Kim bir sâimi doyurursa, Allah benim havz-ı kevserimden o kimseye öyle bir havz-ı kevser şarabı, kevser şerbeti ikram eder ki.” *Lâ yezmau ba'dehû ebeden.* “İçer, öyle kanar öyle doyar öyle memnun olur ki hiçbir daha susuzluk çekmeyecek güzel bir şeye nâil olur.”

diye Peygamber Efendimiz böyle havz-ı kevserden, Allahu Teâlâ hazretlerinin oruçluya ikram eden kimseye kevser şerbeti, kevser şarabı ikram edeceğini de bildirmiş oldu bu güzel hadîs-i şerîfte.

Böylece biz de [bu hadîs-i şerîfi] sizlere tamamlamış olduk. Ama not aldıysanız epeyce kıymetli bilgiler bu hadîs-i şerîfte size ulaştı. Ben de tekrarlamış oldum. Tekrar başından şöyle bir göz gezdirelim;

Bu hadîs-i şerîfe göre gözümüzü dört açacağız, Kadir Gecesi'ni kaçırmamaya çalışacağız. Bunun için Ramazan'ın son on gününde itikâf. Ramazan Bayramı'nda, paramız pulumuz varsa, bir kurban kesmek. Sonra, bu ayın sabır ayı olduğunu bildiğimiz için sabredeceğiz ve sabrın mukabilinin cennet olduğunu bileceğiz.

Bu ayda bir insan hayır yaparsa veya başka aylarda yapabileceği bir hayrı bu ayda yaparsa 70 misli sevap aldığını unutmayacağız. Onun için bu ayda hayırlara çok koşacağız. Rızık artıyor bu ayda, ona da elhamdülillah,

hamd edeceğiz. Bu ay biraz malî bakımdan fakirleri destekleme ayı olduğundan mali desteğimizi de [yapacağız.] Malî derken hem para desteği nakit olarak hem de aynî eşya, yiyecek-giyecek olarak da desteğimizi yapacağız bu ayda. Herkes bir bayram edecek, yani Ramazan'ın içinde bir rahatlayacak. Kim oruçluya iftar ettirirse günahları mağfiret oluyor, cehennemden âzat oluyor, o iftar ettirdiği oruçlunun sevabının mislini alıyor.

Onun için ne yapacağız?

Akşamları soframızı açacağız. Misafir davet etmeye ve bazı kimselere, oruçlulara iftar ziyafeti vermeye gayret edeceğiz. Eğer imkanımız yoksa bile bir içim su, bir hurma veya birazcık bir süt filan gibi bir şey de ikram edilse, oruç açılmaya vesile olsa o da o sevabı almaya sebep olacak.

Bu ayda *lâ ilâhe illallah* demeyi çok yapacağız, *estağfirullah* demeyi çok yapacağız. Cenneti çok isteyeceğiz Allah'tan, cehennemden Allah'a sığınmaya fazla düşkünlük göstereceğiz, fazla yalvarıp yakaracağız; “Affet

bizi. Sokma bizi cehennemde yâ Rabbi! Bizi cehennemden âzat et!” diyeceğiz.

Allahu Teâlâ hazretleri bu hadîs-i şerîfte Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in müjdelediği, bildirdiği bütün bu güzelliklere cümlemizi erdirdin. Nice nice nice nice mübarek Ramazanlara Allah'ın sevdiği kullar olarak ulaşmayı, Allah'ın sevdiği şekilde bu ayları ihyâ eyleyip, yaşayıp, ibadetle süsleyip; bu ayların feyizlerinden, bereketinden, sevaplarından, nimetlerinden, ilahî ikramlarından istifade etmeyi cümlemize Allah nasip eylesin.

Ömrümüzü rızasına uygun geçirip sevdiği kullar olmaya ulaşıp, kalbimiz nurlanıp, içimiz aşkullah muhabbetullahla dolup ömrümüzü Allah'ın rızasına uygun geçirmemizi Allah cümlenize nasip eylesin. Hüsn-ü hâtimeler ile bu dünyadan veda edip âhirete göçmeyi, huzuruna sevdiği razı olduğu yüzü ak, anlî açık, nurlu kullar olarak varmayı nasip eylesin. Rab-bimiz cennetle, cemaliyle cümlemizi cümlemizi müşerref eylesin. Peygamber-i zîşanı-mıza, habîb-i edîbi Muhammed-i Mustafâ'sına komşu eylesin. O havz-ı kevserinden de doya

doya nûş etmeyi Rabbimiz cümlemize nasip eylesin.

Esselâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtühü.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

2 Ramazan 1415 / 02.02.1995

Yeni Camii/ Denizli

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

